

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 25/2004 vp

**Valtioneuvoston selvitys komission esityksistä
koskien alueellisia valtiontukia ja rakenne-
rahastojen käyttöä investointien osarahoituk-
sena — Suomen kanta**

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Suuri valiokunta on 23 päivänä kesäkuuta 2004 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission esityksistä koskien alueellisia valtiontukia ja rakennerahastojen käyttöä investointien osarahoituksena — Suomen kanta (E 58/2004 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Auli Korhonen ja ylitarkastaja Kari Virtanen, kauppa- ja teollisuusministeriö
- lainsäädäntöneuvos Kari Parkkonen, sisäasiainministeriö
- johtaja Keijo Sahrman, Suomen Kuntaliitto
- maakuntajohtajien puheenjohtaja Hannu Vesa.

Lisäksi valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon Suomen Yrittäjiltä.

VALTIONEUVOSTON SELVITYS

Ehdotus

Aluetuen suuntaviivat määrittelevät sekä tukikelpoiset alueet (EY 87(3) a- tai c-alue) että tukialueilla sovellettavat investointituen enimmäistukimäärät.

Uusien aluetukisääntöjen vaikutuksesta tukikelpoiset alueet vähenevät ja tukikelpoisilla alueilla myönnettävien investointitukien enimmäistukiprosentit laskevat.

Useat alueet tippuisivat kokonaan pois tukikartalta. Käytännössä kaikki III kehitysalueet (24 seutukuntaa) ja II kehitysalueesta 3 seutukuntaa menettäisivät nykyisen c-statuksensa. Yhteensä nämä alueet kattaisivat runsaat 20 pro-

senttia väestöstä. Tukialueiden ulkopuolisiin alueisiin kuuluu lisäksi Ahvenanmaa ja tietyt valtioneuvoston päätöksen 72/1996 määrittelemät saaristokunnat ja tiettyihin kuntiin kuuluvat pienet saaret.

Näiden alueiden väestöpeitto on nykyisen aluetukikartan mukaan 0,6 prosenttia väestöstä. Näiden alueiden osalta tuki-intensiteetin lasku on merkittävä. Tosin vaihtoehtoisia keinoja kompensoida tämä laskeva tuki-intensiteetti on olemassa. Investointeja voidaan tukea myös jatkossa ns. pk-asetuksen mukaan. Komissio esitti pk-asetuksen tuki-intensiteettien korotusta keskiuurilla yrityksillä nykyisestä 7,5 prosentista

10 prosenttiin ja vastaavasti pienyrityksillä 15 prosentista 20 prosenttiin. Lisäksi esitetty uusi tuki-instrumentti LASA ("vähäinen tukimäärä") tulee korvaamaan osaltaan aluetuen myöntämisen mahdollisuuden.

Komission kolmannessa koheesioraportissa esittämät linjaukset on tulkittavissa siten, että EAKR-osarahoitusta investointitukea voisi myöntää vain konvergenssialueella. Tällaisia alueita Suomella ei olisi. Aluepolitiikan pääosaston kanssa käytyjen keskustelujen perusteella näyttäisi kuitenkin siltä, että EAKR-osarahoitusta voitaisiin jatkossakin käyttää tukialueilla alueellisten investointitukien vastinrahana.

Komission esitys tulee vähentämään huomattavasti vanhojen EU-15-jäsenvaltioiden mahdollisuutta myöntää alueellisia investointitukia, koska tukikelpoisten alueiden vähenemisen lisäksi myös tuki-intensiteettejä esitetään alennettavaksi. Tukien määrän alentumista ei ole mahdollista arvioida. Tukien määrän alentamistavoite on kuitenkin linjassa Tukholman ja Barcelonan neuvostojen päätelmien kanssa vähentää valtiontukien kokonaismäärää EU:ssa. EU-15:stä tukialueiden väestöpeitto on 42,7 prosenttia, komission keskusteluasiakirjan pohjalta tukialueet kattaisivat EU-25:ssä 34,8 prosenttia.

Valtioneuvoston kanta

1. Tavoite 1 -alue (Kansalliset tukialueet I ja II): valtioneuvosto katsoo, että Suomen nykyiselle tavoite 1 -alueelle myönnetään 87.3 c-asema korotetuilla tuki-intensiteeteillä, samalla tavalla kuin syrjäisille merentakaisille alueille (Kanariansaaret ja Madeira). Investointitukien intensiteettien korotus tarkentuu neuvotteluiden myötä. Perusteena sekä tukialueelle että korotukselle on yhtäläinen syrjäinen sijainti, väestön väheneminen ja ilmastotekijät, jotka heikentävät niiden sosiaalista ja taloudellista asemaa. Lisäksi molemmilla alueilla on yksipuolinen tuotantorakenne, jossa matkailuelinkeino korostuu.

Valtioneuvosto katsoo, että rakennerahastojen osarahoitusta (ml. maaseuturahasto) voidaan käyttää alueellisten investointitukien vastinrahoituksena konvergenssitavoitteen painopisteen mukaisesti Itävallan, Suomen ja Ruotsin liitty-

missopimuksen pöytäkirjassa 6 määritetyillä ns. tavoite 6 -alueilla, joiden erityiskohtelu tunnustetaan myös uuden perustuslaillisen sopimusehdotuksen pöytäkirjassa (artikla 61).

2. Ahvenanmaa ja saaristokunnat: valtioneuvosto katsoo, että saaristoalueille (pl. Maarianhamina) tulisi saada 87.3.c-aluestatus. Perusteena on se, että alueiden ongelmat ovat verrattavissa c-alueen harvaan asuttujen alueiden ongelmiin. Saaristoalueilla tulee olla jatkossakin mahdollista myöntää alueellista investointitukea. Tämän alueen väestö on enintään 50 000 asukasta.

Valtioneuvosto katsoo, että rakennerahastojen osarahoitusta (ml. maaseuturahasto) tulee voida käyttää näillä alueilla alueellisen investointituen vastinrahana. Suomi perustelee esitystä viittaamalla pysyviin luonnosta johtuviin haittoihin ja ongelmiin, joita saaristoalueilla ja pienillä saarilla ilmenee.

3. Arktisen alueen toimintatuki: valtioneuvosto kannattaa komission ajatusta ottaa käyttöön ns. arktinen tuki. Harvaan asuttujen alueiden sisällä (12,5 asukasta/km²/NUTS III -tasolla) arktiseksi alueeksi tulee määritellä Itävallan, Suomen ja Ruotsin liittymissopimuksen pöytäkirjan 6 mukainen alue (tavoite 6 -alue). Alueella tulee voida käyttää myöhemmässä vaiheessa tarkemmin määriteltäviä toimintatukia.

4. Suomen yleisiä linjauksia koskien komission keskustelualoitetta uusiksi aluetukisuunta- viivoiksi: koska mahdollisuus käyttää aluetukia vähenee tulevilla ohjelmakaudella, Suomi katsoo, että kaikkia horisontaalisia valtiontukisääntöjä tulee ajantasaistaa palvelemaan myös uusia aluepolitiikan haasteita. Tällä tarkoitetaan mm. LASA:n käyttöönottoa, pk-asetuksen intensiteettien korotusta sekä mahdollisia muita uusia valtiontukisääntöjä (esim. innovaatioiden rahoitus).

Valtioneuvosto katsoo samalla, että suuryrityksille kohdistettava investointituki tulisi rajata esimerkiksi 30 prosenttiin aluetuen kokonaismäärästä jäsenvaltiotasolla. Esitys on linjassa Tukholman ja Barcelonan neuvoston tavoitteiden kanssa eniten kilpailua vääristävien tukien määrän vähentämiseksi.

Valtioneuvosto kannattaa myös, että "monialaiset puitteet suurista investointihankkeista" sisällytetään tulevaan aluetuen suuntaviivasääntöön. Sääntöä voitaisiin jopa tiukentaa siten, että hankekohtaiselle investointituella asetettaisiin euromääräinen maksimimäärä.

Valtioneuvosto kannattaa kuljetustuen käytönmahdollisuutta harvaanasutuilla alueilla myös

tulevalla ohjelmakaudella. Valtioneuvosto tukee lisäksi komission esitystä aluetuen ryhmäpoikkeussäännön käyttöönottamisesta. Komission esitys on perusteltua hallinnollisten menettelyjen keventämiseksi tilanteissa, joissa kilpailun vääristymän uhka on vähäinen. Samoin bruttointensiteetin käyttö nykyisen nettotuki-käsitteen sijaan on perusteltua.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Kyseessä on komission ensimmäinen keskusteluasiakirja tulevasta aluetuen suuntaviivoista. Ne kattavat sekä tukialueet että enimmäistukitasot, joita sovellettaisiin vuoden 2007 alusta lukien. Suuntaviivat liittyvät myös rakennerahastoihin siltä osin kuin rahastojen varoja käytetään investointien osarahoituksena.

Suuntaviivoissa on selvästi nähtävissä EU:n laajentumisen vaikutukset. EU-15-jäsenvaltioiden mahdollisuudet myöntää alueellisia investointitukia kapenisivat sekä tukikelpoisten alueiden vähenemisen että tuki-intensiteetin alenemisen vuoksi. Pk-yritykset muodostavat kuitenkin tältä osin poikkeuksen, sillä tietyillä alueilla tuki jopa nousisi niiden osalta.

Valiokunta toteaa, että periaatteessa valtiontuen alentaminen on linjassa yhteisön kilpailukykystrategioiden kanssa, joihin Suomikin on sitoutunut. Kilpailukykytavoitteet tulee kuitenkin toteuttaa tasapuolisella ja kilpailuolosuhteet huomioonottavalla tavalla. Näitä kriteerejä komission ehdotus ei valiokunnan mielestä täysin täytä.

Valiokunta tukee valtioneuvoston tavoitetta EU:n eri alueiden kohtelemisesta yhdenmukaisin kriteerein, joissa tulee ottaa huomioon mm. syrjäiseen sijaintiin, luonnonolosuhteisiin, harvaan asutukseen ja sen laskentaperiaatteisiin sekä tuotantorakenteeseen liittyvät syyt. Edellä olevaan liittyen valiokunta kannattaa valtioneu-

voston tavoite 1 -alueeseen sekä Ahvenanmaan ja saaristokuntien statukseen liittyviä kantoja.

Valtioneuvoston selvityksessä ei ole vielä arvioitu komission ehdotusten taloudellisia vaikutuksia. Valiokunta pitää tällaista arviota välttämättömänä asian jatkokäsittelyn osalta, jotta kyetään varmistamaan, miten mahdollista tukikatteen ja -intensiteetin laskua voidaan nykyisin ja mahdollisin uusin (vrt. ns. arktinen tuki) instrumentein kompensoida sekä missä määrin komission ehdottamat uudet tukirajat tosiasiallisesti poikkeavat toteutuneesta tukien myöntökäytännöstämme.

Erityisesti valiokunta haluaa painottaa niitä kilpailupoliittisia uhkia, joita se komission ehdotuksessa näkee. Esitys, jossa esimerkiksi suur-yritysten tuet voivat yhteisön sisällä vaihdella 0 ja 50 prosentin välillä, on omiaan vääristämään sisämarkkinoiden kilpailuolosuhteita. Kun lisäksi otetaan huomioon muut yrityksille tarjottavat insentiivit, kuten vero- ja palkkakilpailu, ja toisaalta alustava, valiokunnan näkemyksen mukaan huolestuttava, kaavailu esim. EAKR-osarahoitteisen investointituen mahdollisesta päättymisestä Suomen osalta, saattaa näillä yhdessä olla huomattava vaikutus yritysten harkitessa sijoittautumistaan. Valiokunta painottaakin, että valtioneuvoston tulee suuntaviivojen jatkovalmistelussa kiinnittää tähän seikkaan erityistä huomiota. Lisäksi valiokunta katsoo, että Suomen tulee voida jatkossakin käyttää kuljetustukea harvaanasutulla alueella.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että edellä esitetyin huomautuksin valiokunta yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan.

Helsingissä 19 päivänä lokakuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Jouko Skinnari /sd	Seppo Lahtela /kesk
vpj.	Jari Leppä /kesk	Klaus Pentti /kesk
jäs.	Arto Bryggare /sd	Antti Rantakangas /kesk
	Sari Essayah /kd	Sari Sarkomaa /kok
	Klaus Hellberg /sd	Juhani Sjöblom /kok
	Esko Kiviranta /kesk	Oras Tynkkynen /vihr.
	Martti Korhonen /vas	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.